

Kimmo Kettunen

Teoria ja käytäntö

Teoria ja käytäntö

Kirjoituksia

Kimmo Kettunen

Koulu.....	3
Voimistelua.....	5
Uskontoa	8
Bismarck	10
Toinen voimistelunopettaja	12
Uusi opettaja	13
Kuvaamataito	14
Matematiikkaa	15
Äidinkieltä	17
Vuokko.....	19
Ruotsin kieli.....	20
Veistoa	22
Antropologi Nokialla	24
Silmä ja esineet	37
Suunnat sekaisin	44
Hyvästi	50
Keskusteluja ruokapöydässä	57
Grisha-karhu ja flyygeli	63
Muumio.....	68
Rangaistussiirtolassa	71
Muistamisen tuska	78
Tristan Tzara ja dadaismin manifestit.....	91
Naru kaulaan	108
Haanpää valokuvassa.....	116
Loogikon kaksi sukunimeä	120
Kirjoitusten taustaa	126

Koulu

Koulu oli mäen päällä kuin valkoinen valas vuorella. Rakennuksen toisen puolen ikkunat tuijottivat alas Hämeentielle talojen välistä, toisen puolen ikkunat tekivät havaintoja puistosta, hiekkakentästä ja sen takaisesta korkeamman asteen oppilaitoksesta.

Koulurakennuksessa oli kaksi lisäsiipeä. Toinen siipi oli voimistelu- ja juhlasali, toinen vessa. Molemmat siivet olivat yhtä vähän juhlallisia, jotenkin päälle liimattuja koko rakennuksessa. Voimistelusalin päädyssä oli tupakointialue, mutta vessan ulkopäättyyn ei kuseskeltu, ei ainakaan kouluaikaan.

Kun koulun pihaan astui eri porteista, näki hyvin erilaisen näyn. Pääportista sisään tullessa oli edessä koko pihan alaston autius. Alaportista tullessa joutui kiipeämään ensin ylös portaita, ennen kuin pääsi kääntymään pihaan vessan kulmalta. Ellei sitten ollut niin onnekas, että pääsi ruokalan ovesta sisään jostain syystä. Puiston ja hiekkakentän kautta tullut tuiskahti pihaan aidan portista ja suuntasi saman tien suoraan ovia kohti.

Minä kuljin kouluun hiekkakentän yli kahdeksan vuotta koululaukku olalla samaa reittiä. Yhden kerran myöhästyin alaluokilla ja tungin itseni ikkunasta sisään

luokkaan, ettei tulisi merkintää myöhästymisestä. Vahtimestari Kaikkonen oli vetänyt ulko-oven kiinni aivan nenäni edessä ja mennyt takaisin koppiinsa aulan perälle. Käännyin portailla katsomaan tyhjää pihaa ja huomasin ikkunan luokkaan olevan auki ovien vieressä. Kömmmin sisään kakkosluokkaan, ja istuin pulpettiini odottelemaan aamunavauksen loppumista.

Voimistelua

Jokainen muistaa koulusta pienipäisen, kuivankälpeän voimistelunopettajan, jonka pää veti palloja puoleensa kuin magneetti. Jos pallo osui opettajan päähän, tämä huusi vain "hyvä pojat, jatkakaa samaan malliin" ja jatkoi matkaa voimistelusalin nurkassa olevaan koppiinsa.

Opettaja oli etevä näyttämään mallia päällä seisomisessa. Liike onnistui pieneltä mieheltä hyvin, avaimet ja pikkurahat putoilivat diagonaalihousujen taskuista ja opettaja sai kerätä ne jälkeensä naama vielä punakkana pitkästä ja mallikkaasta käsillä seisonnasta. Oppilaiden käsilläseisontayritykset olivat vuodesta toiseen samaa yli kaatumista liialla vauhdilla, käsien pettämistä ja pyllistelyä. Opettajan hyvää tarkoittava nilkoista kiinni pitäminen ei auttanut yhtään.

Hurraata opettajalle huudettiin lujimmin silloin, kun hän johdatti pitkän talven nuuduttamat innokkaat potkupalloa pelaajat maaliskuun loskaiselle ja koiranpaskaiselle kentälle pelaamaan. Kun ensin oli tehty jalalla kanavia maalien eteen, ettei maalivahdin tarvinnut seisoa koko aikaa vedessä, opettaja katsoi kentän laidalta tyytyväisenä, kun pojat ryntäilivät loskassa kentän verkkoaitapäästä toiseen ja potkaisivat loskan roiskuessa

veteliä laukaisujaan. Ne joiden mielestä pallon potkiminen loskassa ja koiranpaskassa ei ollut hauskaa, oli vaiennettu ja passitettu kävelemään Paavo Nurmen patsaalle, jossa heidän piti odotella opettajaa kuittaamaan käynti.

Voimistelunopettaja muuttui tarpeen mukaan myös ammatinvalinnanohjaajaksi ja terveysopin opettajaksi. Nautimme niistä tunneista. Terveysopin kirja oli täynnä vanhan ajan oppia ilmakylvyistä ja itsensä karaisemisesta vielä 1970-luvun alkuvuosina. Kun oli sukupuolivalistuksen vuoro, opettaja hyppäsi kirjan niiden sivujen yli ja totesi kaikkien varmaan nämä asiat jo tietävän.

Koulupojan nokkeluudella vastailimme terveysopin kokeissa niin, että sotkimme jokaiseen kysymykseen hyvän kunnan merkityksen, olipa kyse sitten sisäelimistä tai korvista. Opettajan mielestä hyvällä fyysisellä kunnolla pärjäsi aina ja kaikissa olosuhteissa, ehdottomasti milloin ja missä vain, joten emme me sitä turhaan korostaneet vastauksissa. Pisteitä tuli, vaikka asiasta ei paljoa muuta olisikaan tiennyt. Hyvä fyysinen kunto vaikutti näköön, kuulemiseen, verenkiertoon, maksaan ja munuaisiin, mihin tahansa, ainakin meidän vastauksissamme.

Keskikoulun viimeisenä vuonna luokka jakaantui ammatinvalinnanohjauksessa joka tunnin alussa ryhmiin, ja jokainen ryhmä yritti tutustua johonkin aiheeseen. Laiskimmat ja röyhkeimmät luokalle jääneet perustivat etelään menijöiden ryhmän, toiset halusivat päästä poliisikoirakouluun opiskelemaan. En tiedä pääsivätkö koskaan. Vuoden ajan tunneilla selattiin samoja sinikantisia oppaita, etsittiin mahdollisuuksia maailmasta, jossa ei tuntunut olevan mahdollisuuksia kuin niukasti yhden käden sormien määrä.

Uskontoa

Uskontoa opetti koko kouluajan sama vanha mies oppikoulun alaluokilta alkaen. Opettaja tuli luokkaan tummassa puvussaan ja liiveissä, teroitti lyijykynänsä taskusta ottamallaan metallinvärisellä linkkuveitsellä ja piti kuria yllä luokassa laittamalla metelöitsijät ensin istumaan korokkeelle luokan eteen. Jos sekään ei riittänyt, siirsi opettaja pahimmat mekastajat korokkeelta käytävään. Oikein vihaisena opettaja hakkasi karttakepillä opettajanpöytää ja huusi "hiljaa" käsittämättömän lujaa niska hitaasti punehtuen. Opettaja oli kasvatustieteiden tohtori, dosentti ja myöhempinä vuosina professori.

En koskaan laskenut, montako kertaa Vanha ja Uusi testamentti käytiin lävitse kahdeksassa kouluvuodessa. Kolmeen tai neljään kertaan varmasti. Tekstit olivat sinikantisessa ohutlehtisessä kirjassa, joka näytti virsikirjalta ja seurasi mukana koko kouluajan. Kirjan kapeat marginaalit oli piirrelty täyteen tikku-ukkoja, puita ja autoja sekä omaa ja jonkun kaverin nimeä alaluokilla. Läksyn kuulustelussa kirjaa pidettiin auki joko suoraan pulpetilla tai pulpetin kannen suojassa. Keskikoulun viimeisellä luokalla hyvän numeron metsästys muuttui suoranaiseksi pelleilyksi, kun

etupulpetissa istunut Dommiksi kutsuttu poika jakoi vastausvuoroja oman suosikkimenetelmänsä mukaan. Näkyvimvät lunttaajat eivät saaneet koskaan kahdeksikkoa parempaa numeroa, vaikka kertoivat läksyn kuinka monesti. Näennäisen sokea ja välinpitämätön opettaja ehkä oli, mutta ei tyhmä.

"Tässä on Välimeri. Kun minä vaimoni kanssa vuonna 1953 ajoin sen ympäri volkkarilla..." tuli tutuksi johdatukseksi uskonnon historiaan vuosien mittaan. Tauluun piirtyi epämääräinen pussukka, joka kuvasi koko Välimeren aluetta. Mielessäni näin tumman puvun ja villaliivit harmaassa kuplavalkkarissa viilettämässä kapeita hiekkaisia teitä jossain Välimeren pohjukassa aaseja väistellen. Pölyvana kieppui auton perässä ja takapenkillä oli yksikseen paksu musta raamattu keskellä penkkiä. Opettajan vaimosta en saanut mitään mielikuvaa, mutta ehkäpä hänkin oli olemassa ja istui etupenkillä opettajan vieressä karttaa lukien ja maisemia katsellen.

Bismarck

Historian opettaja oli Bismarck ilman piikkikypärää, harmaa rautakansleri, jonka jäätävän iloton, halveksiva katse ja kapeiden huulien paljastama irvistys mykistivät kokonaisen luokallisen poikia hetkessä. Tämä moitteeton mies istui opettajanpöydän takana ja moitti meitä siitä, että emme tiedeet mitään työn tekemisestä. Bismarck nosti sormiaan, yksi, kaksi, kolme..., kun piti luetella jonkin vastauksen osia. Kun oikea määrä sormia oli noussut pystyyn, Bismarck sai kasvoilleen teeskennellyn riemun ilmeen: joku oli osannut! Me istuimme luokassa kuin kananpojat ja odotimme, milloin haukka taas rysähtää niskaan piikittelevine kysymyksineen, milloin on edessä julkinen nolaaminen jostain pikkuasiasta.

Monet menestyneet vanhemmat oppilaat erehtyivät pitämään Bismarckia pedagogin ja viisauden mallina syistä, joita en ymmärrä vieläkään. Mieshän oli kääpiö, turhautunut sodan ajan kapteeni, joka luuli itsestään liikoja ja vietti elämänsä poikakoulun rehtorina askeltaen koulun käytäviä ikävässä harmaassa puvussa kuolemanhiljainen pelko ja halveksunta perässään. Miksi meitä kiusattiin tällä miehellä, jonka opetus oli narinaa nykyajan rappiosta ja historian loistosta? Jonkun olisi pitänyt huitaista nopea lyönti Bismarckin leukaan, niin

Teoksen kirjoitukset ja esseet käsittelevät koulua, kirjallisuutta, musiikkia, taidetta, ihmistä ja työtä. Osa kirjoituksista on julkaistu eri lehdissä 1990- ja 2000-luvuilla, osa on ennen julkaisemattomia.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi